

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

00055

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2556/

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 24 ต.ค. 2555	ปีที่ 22	ฉบับที่ 787	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	-----------------------	------------------

ขอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

นักบุกเบิกการ ถ่ายภาพในเชียงใหม่

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 ต.ค. 2555	22	7871	5

หลักฐานภาพถ่ายเมืองเชียงใหม่สมัยเก่า นับว่าเป็นมรดกที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน ภาพถ่ายบางภาพเป็นผลงานของพระยาเจริญราชไมตรี ข้าหลวงยุติธรรมประจำมณฑลพายัพ สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งนับว่าท่านเป็นคนแรกที่นำกล้องถ่ายภาพเข้ามาใช้ในเชียงใหม่ ในยุคสมัยเดียวกันนั้นยังมีหลวงอนุสารสุนทร คหบดีเชื้อสายจีนผู้สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจให้เชียงใหม่และยังเป็นนักเล่นกล้องรุ่นเดียวกับพระยาเจริญราชไมตรี

นอกจากนี้ยังมีผลงานภาพถ่ายของมิชชันนารีชาวอเมริกันที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และได้บันทึกภาพเมืองเชียงใหม่ไว้ในมุมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งภาพถ่ายของมิสเตอร์ เอ็ม.ทานากะ ชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งร้านถ่ายรูปและมีสตูดิโอไว้รับจ้างถ่ายภาพบุคคลเป็นเจ้าแรกของเมืองเชียงใหม่ด้วย

ในหนังสือวิวัฒนาการการถ่ายภาพในประเทศไทย ซึ่งเขียนโดย ศักดา ศิริพันธุ์ กล่าวถึงบุคคลผู้มีส่วนสำคัญในการถ่ายภาพของเมืองเชียงใหม่ในอดีต 3 ท่าน ได้แก่ หลวงอนุสารสุนทร มิสเตอร์เอ็ม.ทานากะและนายฮาตาโน ผู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักบุกเบิกการถ่ายภาพของเมืองเชียงใหม่เมื่อร้อยกว่าปีกว่าได้

ปราณี ศิริธร ได้กล่าวถึงประวัติของหลวงอนุสารสุนทรในด้านการถ่ายภาพไว้ในหนังสือ “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่” ว่าหลวงอนุสารสุนทร เดิม

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 ต.ค. 2555	22	17871	5

ชื่อว่า สุนธิ นามสกุล ชุตินา เกิดเมื่อเดือน 12 ปีเถาะ ตรงกับเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2410 ที่บ้านทุ่งกู่ช้าง จังหวัดลำพูน ปัจจุบันคือบ้านไถ่แก้ว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ท่านเป็นบุตรของนายต๋อย แซ่ฉั่ว ซึ่งเป็นนายอากรฝ้าเมืองลำพูนกับนางแว่น

เมื่อมารดาของหลวงอนุสารสุนทรเสียชีวิตลง บิดาก็ได้อพยพครอบครัวมาอยู่ที่เชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณใต้วัดเกตการาม อยู่ในความอุปถัมภ์ของเจ้าอุปราชหอหน้าบุญทวงศ์ ส่วนหลวงอนุสารสุนทรยังคงอยู่กับพี่สาวคนโตที่บ้านปากบ่อ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จนอายุได้ 16 ปี จึงย้ายเข้ามาอยู่เชียงใหม่กับบิดา

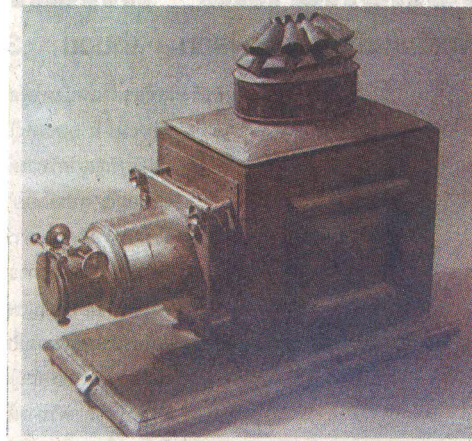
ในระยะที่อยู่กับบิดา ท่านก็ได้ออกร้านเล็กๆ ทำการค้าขายนอกจากนั้นท่านยังหัดลูกคิด หัดยิงปืนและได้เรียนหนังสือไทยเหนือ (ภาษาคำเมือง) พออายุได้ 18 ปี บิดาก็ถึงแก่กรรม หลวงอนุสารสุนทรจึงได้ขยายการค้า

ให้ใหญ่ขึ้น โดยสร้างเรือนไม้กระดานหลังเล็กๆ ขึ้นด้วยฝีมือตนเอง ตลอดจนโต๊ะตู้ ที่ใช้ในการค้าขายก็ทำขึ้นเองทั้งสิ้น และยังรับเป็นช่างแกะตะเกียงลานนาฬิกา ตลอดจนเป็นช่างสลักลวดลายต่างๆ และเป็นช่างภาพรูปด้วย เมื่ออายุได้ 21 ปี หลวงอนุสารสุนทรได้สมรสกับนางคำเที่ยง (นางอนุสารสุนทร) มีบุตรธิดา รวม 6 คน จากนั้นได้สมรสกับนางอินชา สุวรรณรังษี มีบุตรธิดารวมอีก 5 คน โดยเป็นต้นตระกูล “นิมมานเหมินท์” และ “ชุตินา”

ปี พ.ศ.2425 หลวงอนุสารสุนทรและนางคำเที่ยงได้ตั้งห้าง “ชวียงเส็ง” ที่บริเวณถนนวิชยานนท์และได้สร้างเป็นตึกคอนกรีตในปี พ.ศ.2440 ปัจจุบันคือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลอนุสารสุนทรเชียงใหม่ หลวงอนุสารสุนทรท่านเป็นพ่อค้าที่เลื่องลือไกล นอกจากจะเปิดเป็นร้านค้าแล้วภายหลังยังเปิดแผนกถ่ายรูปขึ้นอีกด้วย

หลวงอนุสารสุนทรได้เรียนรู้การถ่ายภาพจากพระยาเจริญราชไมตรี (จำนง อมาตยกุล) ซึ่งถือเป็นครูคนแรกที่สอนวิชาการถ่ายภาพ

ให้กับหลวงอนุสารสุนทร หลังจากที่ท่านเปิดแผนกถ่ายรูปของร้านชวียงเส็งไม่นานก็ได้รับความสนใจจากบรรดาข้าราชการพ่อค้า คหบดี ต่างนิยม

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 ต.ค. 2555	22	787	5

มาถ่ายรูปที่ร้านของหลวงอนุสารสุนทรไม่เว้นแม้แต่ชาวต่างชาติ
ร้านช่วยเล้ง จึงเป็นร้านถ่ายรูปร้านแรกของเชียงใหม่และหลวงอนุสารสุนทร
จึงเป็นนักถ่ายรูปอาชีพคนแรกของเชียงใหม่ในเวลานั้นด้วย

นักถ่ายภาพอีกคนซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกการถ่ายภาพในเชียงใหม่ก็คือ
มิสเตอร์ เอ็ม.ทานากะ (Mr.Morinosuke Tanaka) ท่านได้เดินทางเข้ามา
ในประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ.2443 โดยเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้าง
อยู่ที่ร้านถ่ายรูปที่มีชื่อเสียงที่สุดของกรุงเทพฯ ชื่อร้านโรเบิร์ต เลนส์ ตั้งอยู่
บนถนนเจริญกรุง มิสเตอร์ เอ็ม.ทานากะ ทำงานอยู่ที่ร้านโรเบิร์ต เลนส์ 3 ปี
ก็ได้เดินทางไปเปิดร้านถ่ายรูปที่เมืองลำปางตามคำชักชวนของเจ้า
ผู้ครองนครลำปาง

มิสเตอร์ เอ็ม.ทานากะ เปิดร้านถ่ายรูปในเมืองลำปางชื่อร้านทานากะ
ถ่ายรูป อยู่ย่านกลางเมือง กิจการร้านถ่ายรูปของนายทานากะดีพอสมควร

แต่ลำปางเป็นเมืองเล็ก เมื่อนายแพทย์ชาวอเมริกันชื่อ ดร.คอร์ต ซึ่งคุ้นเคย
กับนายทานากะได้ชักชวนให้ไปเปิดร้านถ่ายรูปที่เชียงใหม่ โดยมาเปิดที่บ้าน
วัดเกตซึ่งเป็นย่านชุมชนการค้าของเมืองเชียงใหม่สมัยนั้น กิจการร้านถ่ายรูป
ของนายทานากะก็เจริญรุ่งเรืองมีฐานะขึ้น นายทานากะจึงได้แต่งงานกับ
นางสาวทองดี ภิญโญ ชาวลำพูน มีลูกสาว 1 คนชื่อ คำปุ่น ต่อมาลูกสาว
ได้แต่งงานกับนายฮาตาโน ผู้สืบทอดกิจการร้านถ่ายรูปต่อจากนายทานากะ

หลังจากที่นายทานากะแต่งงาน จึงได้ขยายกิจการร้านถ่ายรูปโดย
ไปซื้อที่ดินข้างโบสถ์คริสตจักรที่ 1 ถนนเชียงใหม่ - ลำพูน ริมฝั่งแม่น้ำปิง
เปิดเป็นร้านถ่ายรูปชื่อ “ร้านเชียงใหม่ถ่ายรูป” ตั้งเป็นโรงงานที่มีกระจก
ถ่ายรูปสามารถใส่ถ่ายรูปตอนเช้าได้โดยไม่ต้องใช้แสงไฟฟ้า ผลงานการถ่ายภาพ
ของนายทานากะสมัยนั้นนิยมถ่ายภาพวิวทิวทัศน์ และภาพเหตุการณ์
ต่างๆ ในเชียงใหม่ นับได้ว่าร้านถ่ายรูปของนายทานากะ เป็นร้านถ่ายรูป
แห่งที่ 2 ของเมืองเชียงใหม่ต่อจากร้านช่วยเล้งของหลวงอนุสารสุนทร

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 ต.ค. 2555	22	1787	5

มิสเตอร์ เอ็ม.ทานากะ เสียชีวิตลงด้วยโรคชราเมื่อวัย 88 ปี นางคำปุ่นและนายฮาดาโน (Mr. Shu Hatano) ลูกเขตจึงได้สืบทอดกิจการร้านถ่ายรูปต่อจากนายเอ็ม.ทานากะ นายฮาดาโน เกิดที่เมืองฮิโรชิม่าและเดินทางเข้ามาในประเทศไทยตามคำชักชวนของพี่ชายคือนายโซโจ ฮาดาโน ซึ่งทำงานอยู่ที่ร้านถ่ายรูปของนาย เค.อิโซนาเกะ ซึ่งเปิดเป็นร้านถ่ายรูปของชาวญี่ปุ่นร้านแรกในกรุงเทพฯ ตั้งอยู่บนถนนเจริญกรุง บริเวณไพบรณียกลาง นายฮาดาโนทำงานอยู่ที่ร้านเค.อิโซนาเกะ ประมาณ 4 ปี แล้วจึงกลับไปเรียนวิชาถ่ายรูปที่โรงเรียน Oriental Photo School ที่กรุงโตเกียวเป็นเวลา 1 ปีเศษ แล้วจึงกลับเข้ามาทำงานอยู่กับนายทานากะที่เชียงใหม่

ในช่วงนี้เองที่ความนิยมในการถ่ายรูปเริ่มเป็นที่แพร่หลายในเชียงใหม่ มีร้านถ่ายรูปเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านของชาวญี่ปุ่นจากกรุงเทพฯ ได้มาเปิดร้านถ่ายรูปที่มีชื่อได้แก่ร้าน “ยากิ” ซึ่งได้เช่าที่ของห้างอนุสารสุนทร บริเวณหน้าวัดอุปคุต บนถนนท่าแพ นอกจากนั้นยังมีร้านถ่ายรูปของชาวจีนชื่อ “เด็กหมัน” มาเปิดกิจการถ่ายรูปในเชียงใหม่ หลังจากนั้นมากิจการร้านถ่ายรูปในเมืองเชียงใหม่ก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม หลวงอนุสารสุนทร มิสเตอร์เอ็ม.ทานากะและนายฮาดาโนถือได้ว่าเป็นบุคคลผู้บุกเบิกการถ่ายภาพในเชียงใหม่ ซึ่งผลงานภาพถ่ายของทั้งสามท่านล้วนแล้วแต่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้อ้างอิงถึงเหตุการณ์ สถานที่ในอดีต ซึ่งไม่อาจประเมินค่าเป็นตัวเงินได้ ภาพต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นเสมือนมรดกชิ้นสำคัญที่เชื่อมรอยต่อระหว่าง “อดีต” กับ “ปัจจุบัน” ของเมืองเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี

เอกสารประกอบ
ปราณี ศิริธร “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่”, 2523
ศักดิ์ดา ศิริพันธุ์ “วิวัฒนาการการถ่ายภาพในประเทศไทย (2338-2535), 2535

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakrapong@chiangmainews.co.th.